

1890-95

XII. évfolyam.

Zomborban, 1889. december 3-án, kedden.

95. szám.

ELŐFIZETÉS:
 Egész évre . . . 6 ft.
 Fél évre 3 ft.
 Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
 küldemények a szerkesztő-
 nek, anyagiak a laptulaj-
 donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
 többszöri hirdetésnél olcsóbb.
 Nyiltér sora 25 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésnél
 30 kr.

A hirdetések Bittermann
 Nándor könyv- és könyvmond-
 jában és a szerkesztőnél fogad-
 tatnak el.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Parlamenti viták.

II.

Midőn Tisza Kálmán a kormányba belépett, kijelenté, hogy az ország sulyos viszonyai közt a közjogi kérdések iránti meggyőződését felfüggeszti. Akkor minden lépten-nyomon találkoztunk azon gyanúsítással, hogy ez csak ideiglenes, rövid időn fel fogja ő forgatni az egész kiegyezést; ma, midőn adott szavát megtartotta és a kiegyezést respektálja, ma azzal vádolják, hogy a kiegyezést meghamisította. Hát változott-e a reprezentáció módja, változott a magyar befolyás, nem épen oly számban és nem ugyanazon testület, nem ugyanazon időközökben szokott a közös ügyek felett rendelkezni ma, mint azelőtt? Hol itt a humanitás? Talán azon nagy horderejű, fényes diadalban, mit a miniszterelnök a *hadisereg cím-kérdésében* kivivott?

Előidézik *Deák Ferenc* szellemét is és annak szabadelvű tradíciójára, mint az ő sajátjukra hivatkoznak. Deák szabadelvű volt, azon szabadelvűség híve, mely óvakodik a rohamoktól ép úgy, mint a visszaesésektől. Azon liberalizmus, mely számol a gyakorlati viszonyokkal, de a szabadság rovására soha meg nem alkuszik. Azon liberalizmus híve, mely a *reakciótól* ép oly távol áll, mint a *radikalizmustól*. Ha tehát Deák szabadelvűségére hivatkoznak eltagadják a jelent és oly jelvényt használnak, melynek viselésére semmi jogcímük nincsen.

A budget-vita keretébe illesztették be az 1848-iki nagy nemzeti ideálok egyedüli jogos képviselőjének *Kossuth Lajosnak* honpolgári kérdését is.

Minden kornak megvan a maga feladata és Kossuth a magáénak, koráénak, melyet túlélt, magaslátán állott. Vezére volt egy nagyszabású átalakulásnak és méltón töltte be hivatását. Az isteni gondviselés akarta így! Egyéniséggel, jellemmel ruházta föl, mely nem idomul az államélet változó fejleményeiből folyó célokhoz, hanem egyszer önti ki egész tartalmát, ha perce elérkezett. S ő e pere hívó szavátat megértette és megtevé mindazt, a mivel tartozott. Igaz részvétünkkel környezük újabb történetünk e nagy alakját, midőn siratja pályája tragikumát, de sajnáljuk, ha perbe száll a sorssal, a miért nemzetünknek úgy mérte ki az idők folyamát és nem másképp és még jobban, ha nagy elveit magáénak valló pártmembereket vádol, a kik ép ugy eszközei a felsőbb hatalmaknak, mint ő, leginkább pedig azt, ha honfiainak *osztatlanul* nyilvánuló, mélyen érzett kegyeletét a *pártok küzdelmeinek serpenyőjébe veti s a templomba beviszi a forumot!*

Erkölcsei bajokért is a miniszterelnök személyt teszik felelőssé! Nem hallottuk soha, hogy ezekért, melyek máshol sokkal nagyobb mérvűek, mint nálunk, államfőt vagy kormányelnököt, — ha maga és környezetét kifogástalanul él, — okoltak volna. Anglia trónján a legnemesebb erényekben tündöklő asszony ül. A francia köztársaság élén a polgári erkölcsök egyszerű mintaképe áll. Jó példát ad életével mind a kettő. S juthatott-e eszébe valakinek Londonban vagy Párisban, hol annyi a sikasztás, a fajtalan botrány, öngyilkosság, eme példaképeket kárhoztatni? Soha!

Tulajdonítják a bajt annak, amiből ered, a *kor rossz szellemének*, mely hittel, vallással, eszménnyel nem törődik, élvezet vadász, könnyen akar gazdagodni és az urhatnáság sikamlós lejtőjén kockáztat becsületet és életet. Járvány ez is — ugymond egy írónk — mely egyik országból a másikba terjed, pusztít, áldozatokat szed s mint a járványokkal, ugy ezzel szemben is csupán védekezési eszközök állanak a kormány rendelkezésére, nem pedig az elhárítás hatalma. Álami intézkedés szaporíthatja a gyérités eszközeit, de ami a bajt megszüntetheti, az csupán az összes társadalom komoly gondolkodása s a helyes nevelés, mely a család kötelessége, mivelhogyan iskola inkább csak tanít, mint nevel.

Azzal is vádolják minduntalan a kormány

fejét, hogy *szabadelvűsége igen lanyha, hogy ő elnyomta a szabadságot!* Hasonlítsuk csak össze viszonyainkat Franciaországgal, hol a népgyűlést akármely kormányzó tábornok, megye- vagy kerületfőnök fölözslathatja. Akármely kiadványt, nyomtatványt, a három hatalmas közül, megjelenése után bármelyik eldobozhatja, a nélkül, hogy ebben valaki jogsérelmet látna. Vagy tekintünk a nagy Németországra, hol a kultúra, a műveltség, a tudományosság annyira ki van fejlődve, minő állapotok vannak ott a *szocialista* mozgalmak és törekvések miatt? Vagy tekintünk „a szabadság klasszikus hazájára” Angliára — Irlandra — hol forma szerinti ostromállapotok fordulnak elő és ezekkel szemben hasonlítsuk össze hazánkat, hol mindenkinék megvan az egyéni szabadsága, hol institúcióiban senki sem talál gátat maga előtt a legmagasabb államhivatalok elnyerésére, hol mindenki szabadon ír és beszél, hasonlítsuk közszabadságunkat össze Európa bármely államával és hasonló szabadságot a kontinensen nem találunk.

Arra a vádra pedig, hogy a kormányelnök ragaszkodik a hatalomhoz, erre nézve idézzük az ő saját szavait: „hogy ha egy kormány és párt, szemben magával oly ellenzéki pártokat lát, a melyek ellentétes nézeteket vallanak ugyan, de ugy vallott elveiknél, mint konszistenciájuknál fogva átvehetik az ország kára nélkül az ország ügyeinek vezetését: akkor ugyan gyenge legény és párt az, mely az uralomhoz ragaszkodik. De ha azt látja — és ez a mi esetünk, — hogy hazafias megnyugvással nincs kinek kezébe letenni a kormányzat gyeplőit, nem ugyan egyes személy, de pártkézben a hatalmat megtartani akarni: hazafias kötelesség.” (Országgyűlési napló.)

És hol vannak, — tiszteletreméltó egyéneik kívül, — az ellenzéki árnyalatoknak, mint egységes pártnak garanciái? Melyek elvei, céljai, törekvései? Mikor adtak garanciát, hogy fenn tudják tartani a magyar állam egységét, midőn maguknak sincs sem egységük, sem szilárdságuk, sőt van ezeknek ép ellenkezője: zűrzavaros belső egyenetlenségük, teljes eszmei anarchiájuk. Pedig minden pártnak olyan a kormányja, minő a párt. Az egységes, szilárd pártok egységesen, szilárdan kormányoznak. A zilált pártok zilátlan. S van-e hazánknak ily kormányzásra szüksege?

Azt is fölhozzák vádú: hogy *Tiszának nagy a hatalma*. Ugyanazon hatalmat mit most ő bír, más miniszterek is bírták a multban. Mivel gyarapította ő azt a hatalmat, mely az előbbi kormányelnökök Bittó, Szlávay, Lónyay kezében is volt? Mivel rövidítette meg egy polgárnak is alkotmányos jogait? Mi az, a mi még, ha sérelmül felhozható nem volt is, fel ne hozhatott volna? Mi az a különös hatalom, mely külön csak ő neki adatott? Ismételjük, hogy csak az, ami alkotmányos parlamentáris országokban egyedül ad jogot és hatalmat: a *nemzet bizalma*.

Kifogynánk a térből és időből, ha a többi személyes támadásokat és vádakot részletezni akarnók. A kormány tizenöt évi működéséből mint egy fegyvergyárból szedhetnők elé a legsúlyosabb argumentumokat a támadások ellen. Azonban azt hisszük, ennyi is elegendő annak beigazolására, hogy az ellenzék minden árnyalatait a parlamenti vitákban nem a tárgyilagosságnak, hanem a gyűlölet vezeteli, hazánk azon nagy férfia iránt, ki a nemzet bizalmát egy élet küzdelmei árán megtudta szerezni és megtudta tartani magának, azon kiváló államférfiu iránt, ki alkotmányos életünk küzdelmeiben és hazánkat jobb létre vezérlő, bölcs, tapintatjeljes működésében lángoló honszeretetének annyiszor és annyiszor tanubizonyosságát adta, kit munkájában bizalommal kísér a nemzet tulnyomó többsége, ki a méltatlan személyes támadásokra egy nagy beszédében — a higgadt önértetes államférfiu méltóságával — így felelt: „a mit mondtam és tettem, azért elvállalom Isten és ember előtt a felelősséget, mert lelkem szent meggyőződése azt sugja, hogy ha másként tettem volna, maradhattam volna talán a következtetés Tisza Kálmán, de lettem volna rossz hazafi!”

S ezért, mélyen érzett öntudatos hazafiságánál fogva, hisszük, hogy Tisza Kálmán a parla-

mentarizmust lealázó személyes támadások dacára sem fogja a kormányzás gyeplőit kezéből kiadni.

A magyar politikát minden időben nehéz volt vezetni: különösen nehéz mostan, midőn nálunk sokkal nagyobb nemzetek kulturai versenyével kell telhetőleg lépést tartani és midőn oly korban élünk, „*melynek feladata a mult okozta bajokat orvosolni, feladata nem rohamosan haladni, nem szemképrázató dolgokat mivelni, de homokszemre homokszemet, téglára téglát hordva, fölépíteni a modern magyar állam épületét.*” S azért a hazafiság mi fölünk nagy okosságot, öntudatos politikát követel, követeli különösen azt, hogy a „béke malasztos ülében,” midőn önrendelkezési joggal bírnak, hogy azt nemzetünk erkölcsi és anyagi erejének mentül nagyobb kifejtésére használjuk fel.

Minden kornak van istene! — ugymond Berzsenyi. *A mienké most a nemzeti erősödés nagy vezéreszméje!* Ennek kell lelkesíteni minden jó pártot, minden jó embert és azért hisszük, hogy a személyes gyűlölködés zátonyait a haladás folyamának utjából el fogja söpörni a kor szelleme!

Don Carlos.

„Tu felix Austria nube!”

Mi első voltunk, aki az orosz-montenegrói-féle felköszöntésben a „*Tu felix Austria nube!*”-féle politikát a „Bácska” útján megvilágítani törekedtünk; és ime, ma! egész Európa elfogadja az eszmét, hogy az orosz cár nem hiába köszöntötte fel Montenegró fejedelmét, mint legigazabb barátját, de sőt ő azóta már be is házasodott nem egy vérségi rokanai által a kis Montenegró *ugynevezett* dynastiájába.

Hiszzen ez nem is rossz politika azon kombináció ellenében, hogy a keleti tartományokat ne is erőszakkal, hanem az illető népek önkéntes csatlakozásával csatolja magához, s így jusson el Konstantinápolyba.

Ámde Európa immár eléggé féltékeny az orosz *telhetetlenség* ellenében s átlátja, hogy az orosz cár a „Kelet” bekebelezésével Európa *nyakára* nő. És mi következik ez után? Alárendeltsége egész Európának!

Mit is tehetnének Európa államai ily ropant birodalom anyagi erejének, még a jövőben kifejlődő megszázaszorozódott potenciája ellenében?

Legfőlebb csak annyit, hogy megnyugodnának az erősebb hatalma megtűrésében, és a világ retrograd haladása a szibériai ólombányakban lenné végkifejlesztését!

Nem akarjuk kifejtteni az orosz hatalom egész Európára nehezede hatásának borzasztó következményeit; ámde esodáljuk valóban Európa nagyhatalmasságai vezérférfiainak hosszu türését, hogy egy házassági viszonyai által mindinkább fokozódó ázsiai durva hatalom önkényes és embertelen követeléseinek magukat megadni hajlandók.

Hisz ez több, mint a görög és a római világ által legyőzött barbaries legyőzése! Ez megszégyenítése az Európai civilizációnak! S mindez azért történik, mert a fejedelmek házasságaikkal vélik kiegyenlíteni a barbaries következményeit!

Ugyan ki áll erről jót hosszabb időre? Tán Bismarck *ezidőleges* kombinációja? Tán Vilmos házassági szövetsége a családban, mely egy későbbi új szövetség által ismét elidélható csak hamarjában?

Valóban mi nem értjük az ez időszertinti világ előhaladását. Ha a francia szövetséghez egy orosz gigászszal, mely a civilizációnak annyira eliensége, hogy nem tűri saját országában se nemcsak a vallások szabadságát, de minden más nyelvű népek és nemzetek kifejlődését se, mert talán, szerinte, ezek nem lehetnének az orosz *előhaladásnak* barátjai? . . .

Vajjon jobb barátjai lehetnek-e az oroszoknak a *legyőzött* különböző nemzetei, mint a nemzetiségileg és vallásilag is *kielégített* népei, melyek az orosz nagy hatalmában talán garanciájukat is találnák, hogy intacte fognak megállni — mert nem bántódnak sem vallásuk, sem nemzetiségükben?!

Valóban az orosz birodalom jelen politikája *orthodox* gyűlölködéseiben és veleitásaiban nem

egyéb, mint egy félreértett rébusz, amely mihelyt feloldását találja, meg is szűnt félelmetes lenni. Mert nem lehet az a nép félelmetes, melynek az egész világon nincsenek önzetlen barátjai. S ki szereti vajjon őt? Tán csak Montenegró, tán csak a még lenyűgözött szláv népek, kik mihelyt felszabadulnak karmai közül, felszabadulni kívánkoznak tőle is.

Hát kell-e ő a lengyeleknek, kurlandiaknak, kozákoknak, cserkeszeknek és a többi számtalan lenyűgözött népeknek? És mégis ő lép fel, mint a népek, és nemzetek szabadtója; mint az osztrák-magyar szlávok közvetítője és barátja!!!
Hát mily joggal teszi ezt? s mily képpel lép fel követeléseivel, amidőn otthon mindenemű különböző népei szabadságát, vallását, a legszemérmelenebb elnyomja, letopossa, megsemmisíti?
Antunovits József.

Hirek.

Zeneakadémiai értekezlet. Vasárnap d. u. polgármesterünk elnöklete alatt szépen látogatott értekezlet tartott, melyen a létesítendő „zeneakadémia“ címéhez dr. Sztójkovits Péter közhelyeslés mellett megjegyezte, hogy az, mint olyan, az anyagi erő hiánya miatt kivihetetlen. Részéről indítványozta a helyesebb „zeneiskola“ címet. Ezt még életünkben megvalósítjuk s egyesek áldozatkészsége is szívesebben pártol a közeljövőben kivihető intézményt, mintsem elérhetlen, bár nagy eszményeket. Elnök helyesli ezen fölfogást, a címet mellékesnek találja s annak helyesbítésére a bizottsági jelentésben tehet majd a városi közgyűléshez indítványt. Meg van győződve, hogy elérhetlent az eddigi adakozók sem akartak támogatni. Első dolgunk legyen tőkét teremteni. E cél megközelítésére eszmeképpen ajánlja, hogy a vármegyei restauráció alkalmából e hó 19-én a városháza összes termeiben **közvacsora és táncmulatság** rendezessék. Ennek intézésére Városv László, Makszimovits Koszta, dr. Grünner Samu, Bieber Gyula, dr. Gertinger Pál, Fernbach József és Michailovits Kornél urak korlátlan intézkedési joggal kiküldetnek. Egyben Dömötör Pál indítványára megbízatik egy bizottság, hogy céltudatos állandó működési tervet dolgozzék ki. Ennek tagjai a polgármester elnöklete alatt, Fejér Gyula, Grossechmid Gábor, Városv László, Falcione Lőrinc, dr. Molnár István Lajos, Zákó Milán, Bieber Gyula, Dömötör Pál, Bergmann Ágoston és Gertinger Pál mint jegyző. A közvacsora rendező bizottság nyomban megkezdte működését és oly lelkesedéssel fogott a nagy munkához, hogy az „utolsó restauráció“ nagy napjára bejövő vármegyei közönség kellemes találkozást lelhesen és a viszontlátás örömeiről minden tekintetben értékes emléket hagyasson és vihessen.

Személyi hír. Dr. Haynald Lajos kalocsai bíboros érsektünk, titkára s néhány szolgáló kíséretében a múlt héten Bécsbe érkezett, s a London-szállóiban szállt meg.

Uj titkos tanácsos. Bende Imre beszercehányai plébános, legközelebb valóságos belső titkos tanácsos lesz kinevezve.

Kinevezés. A m. kir. pénzügyminiszter Kiszely Róbert budapesti lakost a zombori kir. adóhivatalhoz ideiglenes minőségben VI. oszt. adóhivatali tiszté nevezte ki.

Pályázat. Postamesteri állásra pályázat van hirdetve Kis-Szálláson 3 heti határidővel.

Jegyzők küldöttsége a miniszterelnöknél. Az orsz. jegyző egyesület küldöttsége f. hó 29-én tisztelt Telegi Géza, Szapáry Gyula és Wekerle Sándor miniszterelnök és Tibád Antal államtitkárnál. A küldöttséget Kunec Imre egyleti elnök vezette. Vármegyénket Radimetzky Ferenc jegyző-egyleti elnök képviselte. Telegi és Wekerle miniszterelnöknél a küldöttség azt kérte, hogy a jegyzői árvalás alapját az államsorsjáték jövedelméből részesítsék. A belügyminiszter nagyon szívesen fogadta a küldöttséget és jóakarattal figyelemmel, hogy az árvalás az a fővárosban, mely e célra nem alkalmas, hanem vidéken létesítsék s e célra igyekezzenek a jegyzői egyesület valamely felhagyott megyeházat megszerezni; ő a maga részéről kész az együletet hathatósan támogatni. Az egyület meg arra kérte a minisztert, utasítsa a szolgabírákat, hogy az íresedésbe jött jegyzői állásokra csak okleveles segédjegyzőket helyettesítsenek. A miniszter ezt helyeselte. Szapáry grófnál a községeknek mezőrendőrségi hatáskörrel leendő felruházását kérte a küldöttség. Tibád Antal államtitkár pedig azért tisztelt, hogy a községek közigazgatás reformja iránt az egyület által benyújtandó emlékiratot fogadja szívesen és vegye a községek jegyzői kart pártfogásába. Az államtitkár kijelentette, hogy a községek adminisztráció helyes rendezésére nagy súlyt fektet s miután első sorban a községek jegyzőkart tartja illetékesnek arra, hogy az e téren szerzett tapasztalatait értékesítse; a jegyzői egyesület idevágó emlékiratát igen szívesen fogja venni, mert úgy van meggyőződve, hogy abban becses anyag lesz az alkotandó törvényjavaslat részére összegyűjtve.

Dr. Stoczek József, főrendiházi tag, műgyetemi tanár, jeles földink, mint sajnálattal értesülünk, néhány nap óta ismét betegnek fekszik illői uti lakásán. Alig lábat fel nemrég, chronikus bajából, a műgyetemen folytatta előadásait s előbbi életmódjához visszatért. Bajja most ujult erővel tört ki rajta s ágyba döntötte. A műgyetemen az előadásokat a professor helyett régi tanárségede, Wittmann Ferenc, műgyetemi adjunktus tartja.

Fizetése képtelenség. Szabadkán Heilbrunn József fizetése képtelen lón.

Névcseré. A zentai „Heti Lap“ ezentúl Harsányi János szerkesztése mellett és „Zenta és Vidéke“ címmel fog megjelenni.

Meder betömés. A bezdáni határban levő „Kobolafok“ Dunaágat, mely 140 méternyi egész szélességében 6—12 méter mélységű meder képezett s nagy esésénél fogva rendkívüli sebességgel hömpölygött Monostorszeg alá, a hol már nem egy házat és beltelket is magával sodort, Medveczky Zsigmond, m. kir. főmérnök, a mohácsi m. kir. folyammérnöki hivatal főnöke, folyó hó 1-ső napján, két havi szakadatlan munka után teljesen elzárta. Az elzárási művelet sajátságos fogantatását s az elzárásból eredő előnyöket későbbi számbunkban közlendjük.

Öngyilkos főhadnagy. Ujvidéken Dimitrievits Sándor, hajókörmányos, főhadnagyt a napokban a robogó vonat üsszegázolta. A főhadnagy hihetőleg öngyilkosságot követett el, mert egész nap ivott a vaspálya melletti kocsimában. Zsebében csak 2 krt találtak.

A régi vágóhíd. Zombor sz. kir. város tanácsa részéről ezennel közírták tétetik, miszerint a város közönségének a zombori 1. sz. telekjegyzőkönyvben 1305.—1306. hr. szám alatt felvett régi vágóhíd és a mellette fekvő földterület összesen 1 hold 10 1/2 öl a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 1889. évi június hó 9-én 44124./IV. sz. a. kelt jóváhagyó rendelete folytán f. évi december hó 13-án délelőtti 10 órakor a városháza tanácstermében tartandó nyilvános árverés útján az 1080 frtban megállapított kiküldési áron felül a legtöbbet ígérőnek el fog adatni. Az árverési feltételek Vukicsévits Péter tanácsnok ur hivatali helyiségében megtekinthetők. Zombor, 1889. évi november hó 29-én. Dr. Csíhás Benó, polgármester.

Vörös kakas. Ó-Becseről írják: Folyó hó 25-én éjjel 1/2 11 órakor Strausz Salamon ó-becsei lakosnál nagy tűz tört ki; valószínűleg gyújtogatás forog fenn. A tűz elhamvasztott az udvarban egy kazal szalmát, egy kazal csutkát s bele kapott egy hosszú görébe, mely tele volt kukoricával, de a mi derék tüzőlő-egyletünk, egy kis késés után, a helyszíre sietvén, a göré felét kukoricával együtt megmentette.

Házasság. Zsablyán Milicsies Mari kisasszonyt, Milicsies Aca jómódu földbirtokos leányát a napokban vezette elhatároz Mihajlovits Gyóka, kovili papjelölt.

Vadászat Bezdánban. A bezdáni birtokosok belügyminiszteri rendelet folytán folyó hó 1-ső napján szavaztak birtokarány szerint a fölött, hogy a lóhaton való vadászatot megengedik e vagy sem, s a megengedés mellett jelentékeny birtoktöbbség döntött. Az árverési hirdetményt később fogjuk lapunkban közölni.

Gyepmesteri pályázat. Zombor sz. kir. város tanácsa részéről a városi gyepmesteri állás betöltésére pályázat hirdetik. A gyepmester kötelességei az elhullott állatoknak kihordása, a gazdátlan ebek összegyűjtése és egyéb az állategészségügyi törvény, vagy a városi szabályrendeletekben a gyepmesterre megállapított teendők, továbbá a város tulajdonát képező épületek, ugy a városháza, közvágóhíd, lakatnyák stb. pócegyedreinek tisztítása, magánfelek pócegyedreinek tisztítása stb. A magánosoknál teljesített munkálatoknál vállalkozó a kihordott póce minden akója után 14 krt van jogosítva szedni. A város közönségétől ingyenes használatra kapja az ugynevezett gyepmesteri lakot, készpénz javadalmazás iránti igényei pedig a pályázat eredményéhez képest állapíthatnak meg; ebbeli igényeit tartozik minden egyes folyamodó összeszerüleg pályázati ajánlatában kitüntetni. Tartozik vállalkozó az iparának folytatására szükséges eszközöket, különösen pedig legnyomású pécészivattyút sajátjából beszerezni. A pályázati kérvények az eddigi alkalmazást igazoló okmányokkal felszerelve, a városi tanácshoz címezve, 1889. évi december hó 18-ig benyújtandók. Bővebb felvilágosítás a városi tanácsnál kapható. Zomborban, 1889. évi nov. hó 29-én. Dr. Csíhás Benó, polgármester.

Leköszönés. Kovácsits Ágoston, a szabadkai szintgyi bizottságnak 33 év óta elnöke, előrelhalott kora miatt, ezen tisztségéről leköszönt. Az elnöki teendők ideiglenes vezetésével Békeffy Gyula bizatott meg.

Halál munkaközben. Szabadkán Dari Károly vasuti munkást munkaközben szívizélhűdés érte. A szerencsétlen éppen egy kocsi tetején dolgozott, melyről holtan rogyott le.

Gyalog Zomborba. Sarajevóban a múlt héten nem kis föltűnést keltett egy esendőr-örjárát, mely egy fiúskát kísért, aki katonai egyenruhájában büszkén lépdelt. A fiút Jovanovics Szávának hívják, 9 éves és Drenovába volt. Drenová közölsében van Prjepolje közölség, hol a 23-ik gyalogezrednek egy százada volt elhelyezve. E század a gyereket egészen elkényeztette az alatt a két év alatt, míg Prjepoljében volt állomáson. A fiuska időközben megtanulta a legénységétől a magyar, német és oláh nyelvet s katonailag teljesen ki van képezve, már a mennyire egy gyermek kiképezhető. Amint a század Prjepoljéből Zomborba vonult, a gyermek lekielzhetetlen vágytól ösztönözve utra indult, hogy barátjait el s koldulással tengetve életét, míg a rendőrség el nem fogta s Sarajevoba nem vitte, honnét tovább szállították Drenovába.

Gyilkos társ. Vujanovits Alexa zsablyai és Sztolies Lázár gózpodincei lakós együtt indultak el a kegyetlen módon meggyilkolta s 300 frt készpénztől megfosztotta. A gyilkos a n.-becskerei rendőrkapitány elfogta.

Vármegyei bizottsági tagokká megválasztották még: Deszp.-Szt. Ivánon Csupics Péter begesi jegyző, Kulán Mezey Zsigmond kir. közjegyző, Uj-Verbáson Krób Pál, Zentán Mester Lajos, Csuroghon dr. Illies János, Cservenkán Schumacher György, Ó-Kanisán Körnöczy László.

Választás. Ó-Verbáson aljegyzővé Zvarinyi J. választották meg.

Vasuti jegyek pótán. F. évi december hó 1-től fogva a m. kir. postahivatalokon váltani lehet vasut menetjegyeket bárhová széles e Magyarországra. A váltott jegyet bármikor lehet használni, tehát a jegy nem lesz napköz kötvé. Ily jegykiadás joggal Bácskában felruházva lesznek: Ada, Baja, Kula, Ó-Becse, Szabadka, Uj-Verbász, Ujvidék, Zenta, Zombor városok postahivatalai. Természetes, hogy a jegyek csak az államvasutak, a zgorai, a magyar-északkéleti és a kassa-oderbergi vasutakra fognak szólni, mert csak ezen vasutak tartoznak a zóna-rendszerbe.

Egyházzévdnökségi ülés. Zombor szab. kir. város róm. kath. egyházzévdnöksége 1889. évi december hó 8-án délelőtti 10 órakor a városháza nagytermében rendes közgyűlést tart. Tártyak: 1. Dr. Haynald Lajos bíbornok-érseknek az egyházzévdnökség részéről 50 éves áldozásága alkalmából hozzá intézett üdvözlő iratra adott köszönő válasza. 2. Zombor szab. kir. város tanácsának f. évi 10767. sz. alatti megkeresése az egyházzévdnökség és az érseki hatóság között fenforgó vitás ügy iratainak áttétele iránt. 3. Zombor szab. kir. város tanácsának az egyházzévdnökség és az érseki hatóság között fenforgó vitás ügyben, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur öngyémeltőségének rendelete folytán hozott határozata. 4. Kiküldött bizottság jelentése, a kalocsai főszentszéknek az iskolaialap és a kisdudóvodalap kezelése tárgyában, m. évi 161. számú leiratára teendő intézkedés iránt. 5. A három évre újbol megalakítandó iskolaszék tagjainak választása. 6. Főtisztelendő apát-plébános válasza, az ügyész, jegyző és pénztárnok fizetése tárgyában. 7. Zombor város rendőrkapitányának megkeresése, a kisdudóvoda fészereinek helytelen tetőzése folytán, a kérdéses falrészek bádógtetével leendő ellátása iránt; ugyanezen ügyre vonatkozó költségvetés és Eibach István 35 frt 30 kros számlája. 8. A zombori róm. kath. iskolaszéknek 1890. évi költségvetési irányzata. 9. A kalocsai főszentszéknek leirata az 1888. évi iskolaialap számadásainak felülvizsgálása tárgyában. 10. Bács-Bodrogh megyei kir. tanfelügyelőségnek megkeresése az iskolaialap állaga és annak egy évi kamatainak hováfordítása tárgyában. 11. Időközben beérkező ügydarabok. Zomborban, 1889. évi december hó 1-én. Dr. Csíhás Benó, egyházzévdnökségi elnök.

Felakasztotta magát. Szabadkán özvegy Bulyovsits Jakabné életuntagságból felakasztotta magát. A szerencsétlen két szolgáló találta meg a mint a kötélen még élve vergődött, ezek azonban ahelyett, hogy lementsették volna a kötelet, a rendőrséghez szaladtak jelentést tenni. Mire Antunovits alkaptány a helyszíre érkezett már késő volt.

Gazdag koldus. Baján Tuchland Nánthán nevű koldust tartóztattak le. A megmozgás alkalmával a koldusnál 13 frt 60 kr készpénzt és 1652 frt 40 krról szóló feladó vevényét találtak, mellyel a pénzt haza küldte.

Fizetése képtelenség. A bécsi hitelzői védegyelet jelentése szerint Weinberger Armin Topolyán és Stein Samu utóda Uj-Verbász fizetése képtelenné lettek.

Eladó állami jószágok. Megyénkben az 1890. évben az állami jószágok közül eladás alá kerül Apatinban a sörház és melléképületei sörfőzési eszközökkel (63,209 frt), Kulán a sörház és melléképületei (40,000 frt) és a kulai uradalomhoz tartozó moholi legelőföld (38,456 frt).

Választás. Solti Gyula zombori takarékpénztári segédkönyvelő a szigetvári takarékpénztárhoz 1200 frt évi fizetéssel könyvelőnek megválasztott.

Gyilkos milliomos. A gyilkossággal vádolt Fernbach Antal temerini nagybirtokos leánya, ifj. Fernbach Antalné szül. Fernbach Anna beadványt intézett az ujvidéki törvényszékhez, a melyben atyjának teközlás miatt gondnokság alá helyezését kérte. Az ujvidéki törvényszék ez évi október hó 25-én kelt jogerős ítéletével Fernbachot gondnokság alá is helyezte, egyuttal összes ingó és ingatlan javai felett elrendelte a gondnoksági zárlatot. Fernbach tudvalevőleg azzal van vádolva, hogy a feleségét megölte, s jelenleg is vizsgálati fogságban van. Az orvosi megfigyelések azonban arra mennek ki, hogy Fernbach nem bír ép elmével.

Beszűntetett hajóközlekedés. A Budapest, Belgrád és Orsova között hetenként kétszer közlekedő személyhajók járatai a f. évadra megszűntek. Utolsó indulás Budapestről Belgrád-Orsovára november 30-án, Orsováról Belgrád-Budapestre december 3-án, Belgrádból Budapestre december 4-én. A budapest-mohácsi személyhajók számára f. é. december hó 3-án új menetrend lép életbe.

Recitátor. Strakosch Sándor, magyar születésű recitátor, e hó folyamán följel Baján. Misorába fölvette Shakespeare-től „Julius Caesar“-t, Heimetől „Die Wallfahrt nach Keylaar, Goethétől „Der Erlkönig“, Schillertől „Die Räuber“.

Megszökött postamester. Hivatali sikkasztás büntetéssel vádolt Stefanovics Lukács, zombori születésű, volt káti postamester, szökésben lévő, ország-szerzte körözötték. Megkerestek az összes hazai hatóságok, miszerint a nevezett vádlottat nyomozni s feltalálás esetére ezen kir. törvényszékhez leendő átkisértesése miatt a legközelebbi kir. ügyészségnek átadni sziveskedjenek. Személyleírása: született 1857-ik évben, nő, görög kel. vallás, termete közép, arca hosszas, sás, rendes, szemei barnák, szemöldöke fekete, orra rendes, haja fekete, fogai épek, szakállja fekete, különös ismeret jeli nincsenek. Ujvidéki kir. törvszék.

Irnokság. Zombor szab. kir. város közönsége részéről az íresedésben levő évi 540 frtnyi fizetéssel el látott városi irnoki állásra pályázat nyitattik. Egyben felhivatnak a pályázni szándékozók, hogy az 1883. évi 1-ső törvényekben előirt minőségnyüket és esetleg eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat f. évi december hó 24-ikéig bezárólag Sándor Béla városi főispán ur öméltőségánál nyújtsák be. Kelt Zombor szab. kir. város törvényhatósági bizottságának 1889. évi november hó 27-én tartott rendes közgyűléséből. Dr. Csíhás Benó, polgármester.

Öngyilkossági kísérlet. Holländer Dezső, bajai születésű, 22 éves fiatal ember, Budapestben ismeretlen okból halántékon lötte magát. Eletben maradásához kevés remény van.

Zentán a színházi műsort maga a közönség állítja össze; ugyanis a társulat igazgatója, Polgár Gyula értekezletet bit össze, melyen a megjelent bérlők saját tetszésük szerint állapították meg a műsort.

Pályázat van hirdetve Zombor sz. kir. városnál gyalogrendőri állásra. A kérvények e hó 9-ig a rendőrkapitánynál adandók be.

Halászlát jog. Zombor szab. kir. város tanácsa részéről ezennel közírták tétetik, miszerint a város tulajdonát képező halászlát jog a város határában fekvő Ferenc-esatornában folyó 1889. évi december hó 13-án délelőtti 10 órakor a városháza nagytermében nyilvános árverés útján 3 egymásután következő évre, vagyis 1890. évi január 1-től 1892. évi december hó végéig terjedő időre bérbeadták. A feltételek a hivatalos órák alatt a városi számvevőségél betekinthetők. Zombor, 1889. évi november hó 27-én. A tanács.

Adó tósága részét fizetessel. Egyben f. évi 1-ső törvényi módosítások Sándor Béla, Kelt Zombor Csíhás Benó

Vörö ptt föl e nőtt ifjak k **Len** esos, agg s **Szer** eloadásuká Zomborból jatszának állomásuk adásaitak Z gattossággal deficitel ves **Ujvid** Ó-becsei p uvidéki r során át a galommal s értett az volt azon t guk, szeretet buzzóságuk nek tisztelet jában mint e ifjúságot. F jöl tanítani a denkinék m ezert a szlő gyermekeik Antalban v életben is Kartársai o hogy 9 éven lője működő tanítóegylet a alnökövé v 24 szatmányi 24 évt töltő mint szilohely vége; minig felett Hirli g tartott. Kopor ványainak, sa sokáig fog e világgóság! A Peshi törvényszék a Jenő ó-becsei misítás, 1 mag büntetőben b tetett, az ezen dolt Nagy I é és kuria által b Márton, föltü g tek, Dörner M á az, hogy a kös ügyvéd, az üg tette, hogy 52 ségének kifüztó emelhetett. Az képviselő által 493 frt lealk bíró indítvány hogy az ítélet téréssel meg tti már azér senkise képvis lenek nagy k vártá be az ite ról, 300 frt r váltól véve, B az ügyész és O Polonyi Géza í ítélet ellen fel számos tanu kü szék fenáll, il Polonyi Géza í ressel nyilatkozó felől, kinek tap kívülaglott. — H Narod“ szerkeszt hagyatéka irán 30-án szabadlár

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

Halálozás Mária, ismeretlen tésede rendelteté ségek és hatóság személyleírás alap s feltalálása esete kedjek. Személye magas, arca barna színű, szeméi sárg elöl felül 1 hiány nős ismertető jelé hadkai kir. trvszék

ombor szab. kir. 2. évi december nagytermében Haynald Lajos észéről 50 éves üdvözlő iratra kir. város tanácsa az egyház-fenforgó vitás zab. kir. város érseki hatóság és közoktatás-udelete folytán katedróvodai-zámu leiratára újból megalapított Főtisztelendő pénztárnok főkapitányának helytelen logtetővel leköltözött költség-méltója. 8. A költségelő-ata az 1888. tárgyában. ének meg-évi kamat-en beérkező per hó 1-én. átt özvegy-otta magát. mint a kö-ly szaladt helyszínére. káthán nevé-ával a kol-rról szóla kilttde. itelezői véd-lopolyán és ekké lettek. énkben az s alá kerül i eszközök-etei (40,000 legelőföld rékpénztári z 1200 ftt gal vadtó ifj. Fern-ntézett az e tékozlás videdi tör-ítéletével tal összes ndnoksági olva, hogy fogságban ennek ki, Budapest, ölekedő. Utolsó er 30-án, Belgrád-ási sze-entrend születesü fölvetve e Wall-ehillertől sikkasz-ori szü-ország-ai ható-s feltá-értetése vesked- n, nős, szája rendes, ismer- önsége ssel el- Egyben 33. évi esetleg elt fo-árólag rújsák bizott-rendes Dezső, isme- arada- ég ál- Gyula saját rónál endor- nácsa tulaj- fekvő 13-án város 1890. rjedő tadt a 9. évi

Adótisztai pályázat. Zombor város törvényhatósága részéről egy újonnan szervezett évi 600 frtnyi fizetéssel ellátott adótisztai állásra pályázat nyitattik. Egyben felhívják a pályázni szándékozókat, hogy az 1883. évi I. sz. törvényekben előírt minősítéseiket és esetleg eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt folyamódványukat 1889. évi december hó 24. ig bezárólag Sándor Béla városi főispán úr öméltségánál nyújtsák be. Kelt Zomborban, 1889. évi november 26-án. Dr. Csíhás Benő polgármester.

Vörheny. Baján a vörheny járványszerűleg lépett föl és nemcsak az apró gyermekek, hanem a felnőtt ifjak közt szedi áldozatait.

Lemondás. Zentán Papp Antal, gazdasági tanácsos, agg koránál fogva állásáról lemondott.

Szerb színészeink vasárnap tartották utolsó előadásukat a „Paraszt mint milliomas” című darabban. Zomborból ma utaznak el Szenttamásra, hol hat hétig játszanak egy, hogy éppen a karácsonyi ünnepekre téli állomásuk helyén, Ujvidéken, tartassanak előadást. Előadásukat Zomborban szokatlan közönnnyel és gyér látogatottsággal kísérte a közönség, úgy, hogy alighanem deficitel végződött itteni szereplésük.

Ujvidék, nov. 28. (Bachmann Antal emléke. Ó-becsei pör. Grúics szabadláb.) Bachmann Antal, az ujvidéki róm. kath. népiskolákban csaknem 1/4 század során át a legszebb buzgalommal és példányszerű szorgalommal működött tanító, f. é. november hó 16-án kísértetett az örök nyugalomra. A megboldogult egyike volt azon tanítóknak, kik szívóságuk, nemes komolyságuk, szeretetreméltóságuk, iskolájokban való lankadatlan buzgóságuk, szorgalmuk és ügyességük által mindenkinek tiszteletét, becsülését, szeretetét megnyerik. Iskolájában mint egy szerető, gyöngéd atya gondozta a rabizott ifjúságot. Kifütnően értette felső osztályának nevédekeit jól tanítani és nevelni. Nevédekeinek és általában mindenkinek mindenben a legszebb példaképpül szolgált. És ezért a szülők mindig igen szívesen bízták gondjaira gyermekeiket, tudván azt, hogy gyermekeik Bachmann Antalban valóban jó tanítót nyernek. Az ujvidéki társas életben is mindenképp által tisztelt és becsült férfi volt. Kartársai bizalmát osztatlanul bírta, mi abból világlik, hogy 9 éven egymásután mint a tanítótestület képviselője működött az iskolázétkben. Az ujvidék-palánkai tanítóegylet 4 évvel ezelőtt egyhangulag az egyetnek alelnökévé választotta. Ujvidéken valamennyi egyetnek választmányi tagja volt. Bachmann Antal 46 évet élt és 24 évet töltött a nevelés szolgálatában Ujvidéken, mint szülőhelyén. Temetése a legnagyobb pompával ment vége; mintegy 3000-en kísérték örök nyugalomra. Sirja felett Hirling Nándor hitelenző meglátó gyászbeszédet tartott. Koporsóját mintegy 30 koszorú borították. Tanítványainak, kartársainak és tisztelőinek szívében emléke sokáig fog élni, lelkének pedig fényeskedjék az örök világosság!

A Peschitz-Dörner-féle monstre-pörben az itteni kir. törvényszék mult hó 27-én mondott ítéletet. Peschitz Jenő ó-becsei községi mérnök 3 rendbeli közokirat hamisítás, 1 magánokirat hamisítás és 4 rendbeli csalás büntetésében bűnösnek találtatván, 6 évi fegyházra ítéltetett, az ezen büntetéseken kívül büntetésességét vádolt Nagy Péter, ó-becsei lakos, valamint a kir. tábla és kuria által hűtlen kezelés miatt vád alá helyezett Dörner Márton, fölfüggesztett ó-becsei közs. bíró pedig fölmenteték. Dörner Márton fölmentésének érdekes előzménye volt az, hogy a község jogi képviselője, Polonyi Géza budapesti ügyvéd, az ügyészi vádindítvány megtétele előtt kijelentette, hogy 5296 ftt 61 kr kár a képviselte Ó-Becse községének kifizettetésén, ő a község nevében minden kárigénytől eláll s így Dörner ellen az ügyész vádat sem emelhetett. Azonban miután Dörner az ó-becsei községi képviselő által 7042 fttban megállapított összes kárból 493 fttot lealkudni megkísérelt: Gombos Béla főszolgabíró indítványára a község 7 szótöbbséggel azt határozta, hogy az ítéletnek Dörnerre vonatkozó részét, mely a kártérítéssel megelégszik s a bünt nem fűződi, megfellebbezheti már azért is, mivel a községet az ítélethirdetésnél senkise képviselte. Jellemző, hogy Polonyi, a vesek s jellemek nagy kritikusa, a zsíros honorárium dacára, nem várta be az ítélethirdetést, hanem 300 fttól a becsei bírótól, 300 fttól pedig Dörnerrel — akivel kiegyezett — váltót véve, Budapestre zónázott. Valamint Peschitz, ugy az ügyész és Ó-Becse község nevében és képviselője Polonyi Géza fővárosi ügyvéd és országgy. képviselő, az ítélet ellen felebbezték. A monstre-pör 7 napig tartott, számos tanu kihallgatott. Mióta az itteni kir. törvényszék fenáll, ily mérvű per itt még nem tárgyalottat. Polonyi Géza itteni ismerősei előtt a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott Lobmayer István törvényszéki elnök felől, kinek tapintatossága a tárgyalás egész tartamán kiválólag. — Hirlik, hogy Grúics János, a „Srbski Narod” szerkesztője, ki tudvalevőleg Angyelicus patriárka hagyatéka iránt pert indított és letartóztatott, f. hó 30-án szabadlábra fog helyezett. r. l.

Körözés. Közokirat hamisítással vádolt Kolompár Mária, ismeretlen helyre költözvén, országzszereti köröz-tetése rendeltetett el. Felhívják az összes hazai bíróságok és hatóságok, hogy nevezett vádlottot az alábbi személyleírás alapján saját hatáskörükben nyomoztatni s feltalálása esetén e kir. trvszékhez kísértetni sziveskedjék. Személyleírása: kora 19 éves, haja gesztenyeszínű, szeméi sárgák, szája szabályos, orra tompa, fogai elől felül I hiányzik, beszél magyarul és szerbül, külföldön ismertető jelei hiányoznak és foga hiányzik. Szabadkai kir. trvszék.

Halálozás. Gyula Gaal József, Kis-Hegyes község segédjegyzője, folyó november hó 25-én, delután 5 órakor, élte 21-ik évében, a halotti szentségek átjatos felvétele után rövid három heti szenvedés következtében elhunyt. A megboldogult hült teteme folyó évi november 27-én deléltől fél 10 órakor fog a kis-hegyesi róm. kath. kalvária sírkertben örök nyugalomra elhelyeztetni. Az engesztelő szentmise ugyanazon napon deléltől 10 órakor fog a Mindenhatóknak bemutatni. Kis-Hegyes, 1889. november 25. Aldás és beke lenjen az élte virágában elhunyt kedves ifju porai felett!

Szaj- és körömfájás ütött ki Bács-Almásan a marhák között.

Gyilkosság. Pénteken delután Plavsits Sándor 40 éves, sápanyai földmives és Sztricszevits Vlada 28 éves földmives, együtt borozgattak a nemesmiliticsi úti Mirosvavlevits Sztéván-féle korszámban. A bortól felhevülve, csakhamar szóváltásba elegyedtek, melynek az

lett a vége, hogy Sztricszevits kivette bicskáját s Plavsitsot szíven döfte úgy, hogy az halva rogyott össze. Mikor látta, hogy ellenfelet megölte, kocsira ült s haza hajtatott anélkül, hogy a jelenlevők el merték volna fogni. Az éj folyamán azonban a rendőrök elfogták s másnap reggel átadták a kir. ügyészségnek. A meggyilkolt Plavsicsot, nejein kívül, négy kiskoru gyermeke siratja.

Halmay Imre szintársulata mult hó 27-én fejezte be Baján az idényt. A közönség méltányolta a derek társulat törekvését és kielégítő módon pártolta az előadásokat. Halmay összesen 44 előadást rendezett; ezek között volt 4 színmű, 8 vígjáték, 10 népszínmű, 14 operett és 8 bohózat. A 44 darab közül nem kevesebb mint 20 volt oly mű, mely most került Baján előszőr színe.

Fegyveradó. Zombor, szab. kir. város tanácsa részéről ezennel közhírré tétetik, hogy az 1889. és 1890. évre érvényesített fegyveradó kivétési lajstrom az 1888. évi XXIII. t. c. 17. §-a értelmében folyó évi november hó 22-től bezárólag folyó évi november hó 30-ig a városi adóhivatal helyiségében a hivatalos órák alatt közszemlére fog kitétetni. Egyben figyelemzetnek az adózók, hogy a kivétési netáni felszámolásait, vagy észrevételeiket ugyanezen idő alatt a helybeli m. kir. pénzügyigazgatósághoz írásban beadhatják. Zombor, 1889. november hó 20-án. Dr. Csíhás Benő, polgármester.

A pap mint polgár.

O-Kanizsának szülőföldemnek nincsen plébánosa, Mészáros Ignác meghalt, jó lelke a mindenhatóhoz visszatért, hitben erős volt, üdvözült.

O-Kanizsa veszített benne, mennyit, nem részletezem, élete a multé, emléke a jövőé. A vesztéséig jelenben főleg azon bizonytalanságban rejlik, ki lesz utóda?

A bizonytalanság ezen aggodó érzete, a feszült várakozás hatja által azok lelket, kik a fővárosból kisérik figyelemmel szülőföldünk községi életében történő minden nevezetesebb mozzanatot, törekvést, választást. A plébánosválasztás iránt tehát megindult a mozgalom, ezt tudatja dr. Király Sándor ur azon levelében, melyet mélyen tisztelt szerkesztő ur becses lapjának legközelebbi számában közzéett. A levél tárgyilagosa tartalma lelket örömmel töltött be, megnyilatkozása ez azon nemes törekvésnek, mely a község érdekét tekinti a köztügyekben való eljárás jogosított momentumának, bizonyos állás betöltésénél pedig a községi életben létező sokoldalú feladat megoldására való képességet s alkalmasságot.

Egy községben a köztügyeknek számos ága van, mindmennyi feladat, melynek teljes sikerü megoldása csak összhangzó munkássággal eszközölhető; ez pedig úgy érhető el, hogy azon szervezetek, melyek hivatva vannak az egyes feladatok megoldására, nem egyedül specifikus, szakszerű hivatásuknak élnek, hanem firkészo tekinteteket nem kerüli ki azon szükség sem, mely egyéb községi ügyekben mutatkozik, erejüket itt is érvényesítik, szóval a községi élet minden ágának fejlődésével folytonos contactusban maradnak. Ez természetesen. Csak, község az állam alapja, mindkettő etikai vonatkozásban alapul, azon kötelek, azon érzelme, mely ezekhez fűz, leginkább erkölcsi jellegű, az egyesnek ezen kötelekkel cserél, a család és község általános jólétére közvetlenül vonatkozó kötelekességére pedig kizárólag olyan rideg munkafelosztást, mely e körökön kívül, tehát tágabb kötelekben érvényesülhet, de a legközelebbi otthonos körben legalább is rideg, társadalmi megelégedést kevésbé biztosít.

Minden egyéni vonatkozástól s tisztán egyházi jellegű értelemmel menten, fejtegetésben igyekszem tisztán objectív szemlélettel állni, tekintve a szülővárosomban levő tényleges viszonyokat s közfelfogást, röviden, nem kimerítően, construálni a plébános általános hivatását.

Mindenek előtt föltárom a mélyen tisztelt szerkesztő ur előtt az okot, amiért bátor voltam hozzá fordulni, s becses lapjában levelemnek helyet kérni. Levelem megírásának célja a közérdek szolgálására való jóindulat, minél inkább elemezzük nyilvánosan és tárgyilagosan a köztgyűtet, annál nagyobb a biztosíték, hogy a hivatottak ezt a közérdeknek megfelelőleg látják el, mert terjed a közfelfogás, de megint, ha a közérdek a nyivánosság és hatalmas foruma elé van állítva, a hivatottak felelősségére élénkül. Mi tehát az ó-kanizsai plébánosválasztásnál a közérdek? E kérdés a legszorosabb összefüggésben áll azon másik kérdéssel, melyre a helyes felelet megadására jelen fejtegetésben vállalkoztam, t. i. mi a plébános polgári, társadalmi hivatása? A közérdek a választásban az, oly férfi választása, ki állásából folyó feladatát közbizalommal megoldani képes. Ezt a vállalkozó férfiut kell tehát fölkuatni a világ egyik szögletében. Azt hiszem a vállalkozó szellem nem kevesebben támadt föl, ami jól is van, szép is, hiszen fontos pozíció az ó-kanizsai plébános-állás, szép jövedelemmel ösztökölve, jutalmazhat fáradságot, érdemet, helyzetéből eredő feladatok nem emelkedtek férfiut igényel. Ha a község tiszta vonzódása megleli azt a férfiut, kibe bizalmat helyezheti — kit hogy meglel, egy percig sem kételkedem, talán már ki is jelölte — a szentszék bizonyára nem fog akadályt gördíteni azon az alapon, melyet dr. Király Sándor ur is levelében érintett, t. i. hogy 6 év után újolag nem tette le a jelölt a sinodális vizsgát, ha eddig is szorgalmas lelkipásztorkodásban telt ideje és kedve.

O-Kanizsa politikai szervezete, címe nagyközség, közfelfokvó az ok, amiért csak ilyen minőségű; a benne rejlo mérhetetlen anyagi és szellemi erő az idő rövidsége miatt nem fejlődhetett még ki; a jobbágyi viszony s állapot, az abszolút korszak egyebütt, ugy O-Kanizsán is az eröket lekötötte, megszibbasztotta, haladás tehát nem volt. Az abszolút korszak letűnése után nyílt meg az öntevékenység tere. De miként a férfiut, ha zszibbasztó álom után ébredsz, ingadozva lépdel, begyev logikázik, ugy szülőföldem is az első szabad talpraállásban ingadozó volt, kereste a kerékvágást, mely boldogságához vezet, csak az utolsó időkben lelte meg azt; a kerékvágás még messze viszen a cél felé elötte, sok munkát kell addig végeznie, sok akadályt leküzdenie, sok munkaerőre van tehát szüksége, az erőt onnan kell venni, ahol van, ott kell teremteni munkaerőt, ahol lehet, minden állást tehát oly férfiutal kell betölteni, ki dolgozni képes és akar.

O-Kanizsa szülőföldem tehát fejlődő község, képzetelem szárnya ragad előre az idő jövő messzeségébe, látom a műveltség és gazdagság azon fokát, melyre szülőföldem joggal hivatott, annyi öntudatos hazafiságot s a természet annyi romlatlan szellemi erejét községi közönségben még nem láttam, mint szülőföldemen. Te-kintsen bárki körül, O-Kanizsán minden egyes s utóda hivatott azon erős, szabad, művelt szellemű magyar községi polgárrá lenni, mely egyedül biztos alapja a munka századában Magyarországnak. Amely polgárság oly öntudatos céllal, legkevésbé vérmes hivatottsággal lép a jövőbe, annak a léthez, a fejlődéshez joga van, az kívánhatja, hogy előhaladása ne csak a benne rejlo erő természetesen lassu kibontakozása útján, hanem részben a közbizalomnak az államérdekkel megegyező támogatásával történjék; sietek megjegyezni, az állami támogatás csak mellékes tényezője legyen a haladásnak, az állami atyáskodó fejlesztés, mint aktív tevékenység, nem hasznos, példa erre a rekonstruált Szeged városa; a járásbírósg ügye a község kezdeményezése s anyagi áldozata árán helyes arányban mutatja be a kétnemű vagyis a községi és állami tevékenység egymáshoz helyes arányát, ennek pedig jó hatása az, hogy a község a járásbírósgot vagy bármilyen intézményt s személyeit magának fogja tekinteni, könnyebben összeforr vele, később lesz érte a jövőben is, ha kell, áldozatot hozni, nem lesz oly otthontalan, milyen lenne az állam kezdeményezéséből egyszerűen beültetett járásbírósg. Példa erre Zenta járásbírósgának hivatalhelyiséggye. Így van ez minden ügyben.

Ismélem, O-Kanizsa oly község, mely haladni akar és képes. Ilyen községben a plébános feladatát nem meríti ki a templomban és templomon kívüli egyházi puritán szolgálat, utolsó vigasz s temetés, annál kevésbé a kedélyes plébánoskodás, ily községben a plébános állásnak be kell illeszteni az állam szervezetebe, mely a község anyagi és szellemi előhaladásán dolgozik. Ki ennek ellenkezőjét vitatná, az tagadná O-Kanizsa községében a plébános állás minden irányban való fontosságát, hatását. Maga az állás, a hozzáfűződő tekintély és vagyon oly súlyt képez a társadalomban, s oly tényező a közéleti működésben, mely már természeténél fogva is érvényesül, ezen érvényesülés hogy helyes irányban s a közérdek javára, a jog és igazság előterbe állításával történjék, oly férfiut igényel a plébánián, ki legalább is tapasztalt, higgadt karakter, független gondolkodású ész. Ez azon polgári igény — hogy mélyen tisztelt szerkesztő urnak kifejezését éljek, melyet dr. Király levelére tett szerkesztői jegyzetben használ — melynek kielégítését várja O-Kanizsa közönsége plébánosától.

Ezek nem túlzott s vérmes igények, hazánkban az egyház, épen a róm. kath. egyház s annak hierarchicus férfiai, nem tisztán egyetemes egyházi feladatoknak éltek s élnek, hanem a magyar egyház valóságos közgyi jellegű szervezet, mely össze van forrva az állami élettel, a közbizalom minden ágában ott látjuk működésüket, törvényhozás, kormányzat, igazságszolgáltatás nagy érdekeit szolgálják, örök nagy jelentőségű polgári viszonyoknak, ez állásukhoz fűződő kötelekességük.

A hierarchia minden egyes pozíciójának van tere és ereje kisebb-nagyobb közéleti működést kifejezni, így az ó-kanizsai plébánosnak is.

A plébános viszonyai egyháziak, társadalmiak és egyéni, s ekként hivatása, feladata, kötelekessége is hármasság jellegű. E viszonyok közül csak a két utóbbit érintem, ezekből is rövidség kedvéért — nem akarok a mélyen tisztelt szerkesztő ur szíveségével visszaélni — csak néhány momentumot ragadok meg, melyek szembe-tünten kiemelkednek azon szükségek közül, melyen a plébános otthonosan jótékonyan működhetik.

Az egyház, mint első sorban szellemi hatalom, a szellem terén ragadja meg az embert, a szellem, a műveltség, a népoktatás terén a tanítás sikerességének garanciáit szaporíthatja. Iskoláink felekezeti, nagyobb-részt róm. kath. jellegűek, csak a plébános van abban a helyzetben, hogy a működő tanítókkal való minden-napos érintkezésben egész szellemét, nemes gondolkodását beléjük öntheti, őket magához emelheti; eredménye ennek az, hogy a tanítót hozzászoktatja, hogy hivatásukat ne csak egyedül kenyérkereseti pályának tekintsék, hanem közbizalomnak, melylyel a hazát szolgálják, a község jövő boldogulásának előfeltételeit rakják le. Az iskolázék erre nem alkalmas, ezt nem is várja tőle senki, érintkezés a tanítóval sokkal hivatalosabb s hidegebb, a tanító működésének ellenőrzése az iskolázó-gatások alakjában sokkal széttagoltabb, kevésbé szak-szerű, semhogy képes legyen a tanítóra magára szellemileg hatni, szóval az iskolázék igazgatási szervezete.

Az egyházi működéssel másik rokon tér a humanizmus, a filantropia tere; ezen a plébános nem csak a heti alamizna-osztogatás alakjában működjék, hanem szegény iskolás gyermekek s szegény betegek segélyezése által. Téves fogalmak kiirtása, hazaszeretet, kötelekességérzet fejlesztése alkalmi szónoklatok által megkapó nemes feladatot tűznek a plébános elé.

A községi működésben a politikai vagyis az igazgatás terén is részt kérjen és vegyen a plébános, nem nélkülözhető erő, a községi önkormányzatban önkényt nyilik alkalom, a képviselőtestületnek, mint a községi ügyekben hatóságának színvonalát csak emelheti, ha egy képzett, független, önálló meggyőződésű plébános foglal ott helyet, kit kicsinyes tekintetek nem vezetnek, hanem a jog és igazság minden irányban. A plébános személyi viszonyait is kiemelem, mert szerföltött fontosnak tartom. Ez kristálytiszta legyen a plébánián, erkölcsössége s mértékletessége példányszerű, nemcsak egyszerűen azért, mert az illik a jó paphoz, hanem még más emberben is ezek jó tulajdonságok, esetleg ére-nyek, addig a papban ezen felül állásához fűződő kötelekességek, munkája csak így lehet eredményes. Ki szépre, jóra oktat, a szépet és jót önmaga teljesítse első sorban. Verba movent, exempla trahunt.

Komoly, lélekben és észben igazán művelt férfi mindennek megfelel. Szomorú dolog lenne, ha a választás különböző érdekek harcává fajulna. A közérdek emelkedjék ki diadalmasan a választás zajából; fénye világosítsa be a lelkeket, mint a fölkelő királyi nap áthatja tekintetével a rónát s a fűszálon reszket örömben a harmatepp! Ha a választás balul üt ki — mitől mentsen Isten! — sok munka nehezebbé, talán fejlődés-képes eszmék sirjává válik.

Budapest, 1889. nov. 27.

Tukats Ádám.

